

Buyuk Islam âlimlerinden ve evliyanin meshurlarındandır. Kunyesi, Ebu Muhammed'dir. Muhyiddin, Gavs-ul-a'zam, Kutb-i Rabbani, Sultan-ul-evliya, Kutb-i a'zam gibi lakablari vardır.

Iran'in ...

...Geylan sehrinde 1078 (h.471) yılında doğdu. Babası Ebu Salih bin Musa Cengidost'tur. Hazret-i Hasan'ın oğlu Hasan-i Musenna'nın oğlu Abdullah'ın soyundandır. Annesinin ismi Fatima, lakabı Umm-ul-hayr olup seyyidedir. Bunun için Geylani hazretleri, hem seyyid, hem seriftir. 1166 (h.561) yılında Bağdat'ta vefat etti. Türbesi Bağdat'tadır.

Ehl-i sunnet itikadını ve din bilgilerini her tarafa yaydı. Fikih ve hadis ilimlerinde müctehid idi. Önceden Safii mezhebinde idi. Hanbeli mezhebi unutulmak üzere olduğundan, Hanbeli mezhebine geçti. Böylece, bu mezhep yayıldı.

Abdulkadir Geylani hazretleri daha dogmadan, ilerde büyük bir zat olacağına dair alametler, işaretler görülmüştü. Mubarek babasına ruyasında Peygamber efendimiz; "Ey Ebu Salih! Allahu teâlâ bu gece sana kâmil, olgun ve derecesi yüksek bir erkek evlad ihsan etti. O benim oğlum ve sevdiğimdir. Evliya arasında derecesi yüksek olacak" buyurdu.

Doğduktan sonra yüksek halleri ile dikkatleri çekti. Ramazan-i serifte gün boyunca süt emmez, iftar olunca emerdi. Bu halini şu beyti ile anlatır:

Baslangicim soyleydi, dillerde soyleneirdi
Besikteyken oruçtum, bunu herkes bilirdi.

Doğduğu senenin Ramazan-i serif ayının sonunda havalar bulutlu geçmişti. Bunun için Ramazanın çıkıp çıkmadığında tereddüt edildi. Halk annesine çocuğun süt emip emmediğini sordular. Emmediğini öğrenince, Ramazanın henüz çıkmadığını anlayıp oruca devam ettiler.

Bir gün Abdulkadir Geylani hazretlerine, "Bu işe başladığınızda, bu yola adım attığınızda, temeli ne üzerine atınız? Hangi amelî esas aldınız da böyle yüksek dereceye ulaştınız?" diye sordular. Buyurdu ki:

"Temeli sidk ve doğruluk üzerine attım. Asla yalan söylemedim. Yalancı kâğıda bile yazmadım ve hiç yalan düşünmedim. İcim ile disimi bir yaptım. Bunun için işlerim hep rast gitti. Çocuk iken maksadım, niyetim, ilim öğrenmek, onunla amel etmek, öğrendiklerime göre yaşamakti. Küçüklüğümde Arefe günü çift sürmek için tarlaya gittim bir okuzun kuyrugundan tutunup, arkasından gidiyordum. Hayvan dile geldi ve donup bana; "Sen bunun için yaratılmadın ve bununla emrolunmadın" dedi. Korktum, geri dondum. Evimizin damına çıktım. Gözüm, hacılar gözüktü. Arafat'ta vakfeye durmuşlardı. Anneme gidip; "Beni Allahu teâlânın yolunda bulundur. İzin ver, Bağdat'a gidip ilim öğreneyim. Salih zatlari ve evliyayı bulup ziyaret edeyim" dedim. Annem sebebini sordu, gorküklerimi anlattım. Ağladı, kalkıp babamdan miras kalan seksen altının yarısını kadesime ayırdı. Kalanını bana verip, altınları elbisemin koltuğunun altına dikti. Gitmem izin verip, her ne olursa olsun doğruluk üzere olmami söyleyip, benden söz aldı. "Haydi Allah selamet versin oğlum. Allahu teâlâ için ayrıldım. Artık kıyamete kadar bir daha yüzünü göremem" dedi.

Küçük bir kabile ile Bağdat'a gitmek üzere yola çıktım. Hemedan'ı geçince, altmış atlı eskiya çika geldi. Kafilemizi bastılar. Kervani soydular. İclerinden biri benim yanıma geldi. "Ey derviş! Senin de bir şeyin var mı?" diye sordu. "Kirk altınım var" dedim. "Nerededir?" dedi. "Koltuğumun altında dikili" dedim. Alay ediyorum zannetti. Beni bırakıp gitti. Bir baskası geldi, o da sordu. Fakat, o da bırakıp gitti. İkisi birden reislerine gidip, bu durumu söylediler. Reisleri beni çağırttı. Bir yerde, kafileden aldıkları malları taksim ediyorlardı. Yanına gittim. "Altının var mı?" dedi. "Kirk altınım var" dedim. Elbisemin koltuk altına sokmelerini söyledi.

Sokup, altinlari cikardilar. "Neden bunu soyledin?" dediler. "Annem, ne olursa olsun yalan soylemememi tembih etti. Dogruluktan ayrılmayacagima soz verdim. Verdigim sozde durmam lazim" dedim. Eskiya reisi, aglamaya basladi ve; "Bu kadar senedir ben, beni yaratip, yetistiren Rabbime verdigim sozu bozuyorum" dedi. Bu pismanligindan sonra tevbe edip, haydutlugu biraktigini soyledi. Yanindakiler de, "Insanlari soymakta, yol kesmede sen bizim reisimiz idin, simdi tevbe etmekte de reisimiz ol" dediler. Sonra, hepsi tevbe ettiler. Kafileden aldiklari mallari sahiplerine geri verdiler. Ilk defa benim vesileme tevbe edenler, bu altmis kisidir."

Abdulkadir Geylani efendi, Bagdat'a geldi. Buradaki meshur âlimlerden ders almak suretiyle hadis, fikh ve tasavvuf ilimlerinde cok iyi yetisti.

Ilm tahsilini tamamlayip yetistikten sonra, vaaz ve ders vermeye basladi. Hocasi Ebu Said Mahzumi'nin medresesinde verdigi ders ve vaazlarina gelenler medreseye sigmaz sokaklara tasardi. Bu sebeple, cevresinde bulunan evler de ilave edilmek suretiyle medrese genisletildi. Bu is icin Bagdat halki cok yardimci oldu. Zenginler para vererek, fakirler calisarak yardim ettiler. Derslerine devam edenler arasinda pek cok âlim yetisti.

Abdulkadir Geylani hazretleri tasavvuf bilgilerini herkesin anlayacagi sekilde sundu. Peygamber efendimizin bereketiyle sozleri gayet tatli ve tesirli idi.

Bir gun, minberde oturmus vaaz ediyordu. Birden suratle en son basamaga indi. Ayakta, elini elinin ustune koyarak, mutevazi bir sekilde durdu. Bir muddet sonra minbere cikti. Eski yerine oturdu ve vaazina devam etti. Oradakilerden birisi, ne oldu diye sual edince; "Ceddim Resulullahi gordum. Geldi ve minber onunde durdu. Haya edip, son basamaga indim. Kalkip, gitmeye baslayinca, bana yerime oturmami ve insanlara vaaz etmemi emretti, dedi.

Sohbetlerinde bazen birkac kisi cosarak kendinden gecerci. Haftada uc gun, cuma, sali ve pazartesi gecesi halka vaaz ederdi. Vaazinda, âlim ve evliyadan zatlar da bulunur, hepsi buyuk bir huzur icerisinde dinlerlerdi. Kirk sene boyle devam etti. Ders ve fetva vermeye yirmi sekiz yasinda baslamis olup, bu hal altmis yasina kadar devam etti. Huzurunda Kur'an-i kerim tegannisiz gayet sade, tecvide riayetle okunurdu. Dort yuz âlim onun anlattiklarindan notlar tutar, izdiham, kalabalik sebebiyle birbirlerinin sirtlarinda yazarlardi. Sorulan suallere gayet acik ve doyurucu cevaplar verirdi. Derin ilm sahibi idi. On uc cesit ilimde ders verirdi.

Once lazim olan din bilgilerini ogrenmeyi tavsiye ederdi. Cubbai ismindeki bir zat anlatir: Evliyanin hayatindan ve sozlerinden bahseden arabi Hilyet-ul-Evliya kitabini birisinden dinlemistim. Kalbim yumusadi ve halktan uzaklasip yalnız ibadetle mesgul olmak istedim. Gidip Abdulkadir Geylani'nin arkasinda namaz kildikten sonra huzurunda oturdum. Bana bakip; "Eger inzivaya cekilmek istersen, once ilm, sonra da yetismis ve yetistirebilen rehber zatlarin, yani mursid-i kâmillerin huzurunda edep ogren. Daha sonra inzivaya, yalnız ibadete basla. Yoksa, ibadet ederken dinde bilmedigin bir sey ogrenmek icap eder de, yerinden ayrılmak durumunda kalirsin" buyurdu.

Bagdat'in ileri gelen âlimleri, herbiri bir mesele sorup imtihan etmek icin huzuruna gelip oturdular. Bu esnada Abdulkadir Geylani hazretlerinin gogsunden ancak kalb gozu acik olanlarin gorebildigi bir nur cikti ve âlimlerin gogsunden gecip gitti. Âlimleri bir hal kaplayip, Abdulkadir Geylani hazretlerinin ayaklarina kapandilar. Bunun uzerine onlari tek tek bagrina basti ve simdi suallerinizi sorun buyurdu. Her biri suallerini sorup, hemen cevabini aldi. Onlara; "Size ne oldu boyle?" denildiginde; "Huzurunda oturduğumuzda, butun bildiklerimizi unuttuk. Bizi bagrina basinca unuttuklarimizi tekrar hatirladik. Suallerimizi sorunca, oyle cevaplar aldik ki, hayrette kaldik" dediler.

Abdulkadir Geylani hazretleri felsefe ile mesgul olmayi hos gormezdi, ondan men ederdi. Felsefenin kaynagi akildir. Filozof, cesitli bilgileri duzene koyarak madde, hayat, yaratilis, dunya ruh, âlem, olum ve sonrasi gibi konulara aklina dayanarak cevaplar bulmaya calisir. Bunu yaparken buldugu cevaplarin Allahu teâlâ tarafından gonderilen dinlere uyup uymamasina bakmaz. Bu sebeple dogru yoldan ayrilir. Felsefecilerin ortaya koydugu bilgiler, gerek fen bilgilerinin degismesi, gerekse sonra gelen filozoflarin oncekilerden farkli dusunmesi sebebiyle ya kismen yahut tamamen degisir. Bu itibarla sonra gelenler once gelenleri daima tenkit etmekle veya onlarin felsefelerini yikmakla ise baslarlar. Akil yalnız basina yol gosterici degildir. Dinin rehberligine muhtactir. Yoksa sapitir. Bunun icin din buyukleri itikadin bozulabilecegini bildikleri icin, felsefe ile ugrasmaktan men etmislerdir. Nitekim Ibni Sina ve Farabi gibi zatlar felsefecilerin kitaplari ile cok mesgul olduklarindan sapitmislerdir.

Cok sabirli idi. Talebelerinin suallerini kizmadan cevaplandirir, dersi gec anlayanlara sabirle anlatirdi. Ubey isminde, anlatilanlari zor kavrayan bir talebe vardi. Bir gun ders sirasinda Ibn-us-Semhal isminde bir zat gelmistir. Abdulkadir Geylani hazretlerinin onun dersi gec anlamasına karsi gosterdigi tahammule hayran kaldi. O talebe dersini alip ciktikten sonra, gosterdigi sabra hayret ettigini soyleyince, Abdulkadir Geylani hazretleri; "Bir hafta daha yorulacagim, ondan sonra vefat edecegim" buyurdu. Dedigi gibi bir hafta sonunda vefat etti.

Abdulkadir Geylani hazretleri heybetli idi. Az konusur, cok sukut eder, konustugunda gayet cazip, acik ve net konusurdu. Sahsi icin kizmaz. Din hususunda asla taviz vermezdi. Misafirsiz gece gecirmezdi. Zayiflara yardim eder, fakirleri doyururdu. Isteyeni geri cevirmez, iki elbisesi varsa, mutlaka birini isteyene verirdi. Yaninda oturanlarda; "Ondan daha kerim ve lutufkâr kimse olamaz" kanaati hakim olurdu. Sevdiklerinden biri gurbete ciksa, ondan haber sorar, sevgi ve alakasini muhafaza ederdi. Kendisine kotu davrananlari affederdi. Kotuluklere dalmis cok kimse, hirsiz ve eskiya onun vasitasiyla tevbe etti. Koleleri satin alip, azat ederdi. Verdigi sozu tutar, kimseye karsi kotuluk dusunmezdi. Ambarinda helalden kazandigi bugday bulunurdu. Hizmetcisi, kapida ekmek elinde durur ve halka soyle seslenirdi: "Yemek isteyen, ekmek isteyen, yatmak isteyen kimse yok mu? Gelsin!"

Kendisine hediye gelse, yanindakilere dagitir, bir kismini da, kendisine ayirirdi. Hediye, mutlaka karsilik verirdi. Fakirlerin ve dervislerin nafakasini satin almak icin, vazifeli hizmetcilerinin, bir baska isi olsa, yahut hastalansalar, kendisi carsiya cikar, ceddi Resulullah efendimize sallallahu aleyhi ve sellem uyarak, ev icin luzumlu seyleri satin alirdi. Bir toplulukla yolculukta olsa ve bir yerde konaklasalar, kendi eliyle, el degirmeninde bugday ogutur, hamur yapar, ekmek pisirir, hepsine taksim ederdi. Kendini ziyarete gelenlere saygi gosterir, tevazu ederdi. Cok gunler, et ve yag yemezdi. Bir gun yedi cocuk, ellerinde yarimsar dirhem ile gelip, her biri yarim dirhemini eline koydu ve satin aldirmak istedikleri seyleri soylediler. Carsiya gidip, istedikleri seyleri satin alarak getirip cocuklara verdi. Gonullerini hos etti.

Sikintisi ve dilegi olanlar onu vesile ederek, araya koyarak Allahu teâlâyâ dua ettiklerinde dileklerine kavusurlardi.

Bir defasinda; "Iyi muridlerin hali malum, ya kotulerinki ne olacak?" diye sorduklarinda; "Iyi olanlar kendilerini bize adamislardir. Kotulere gelince biz de kendimizi onlari kurtarmak icin adadik" buyurdular.

Cinler de kendisinden cekinir, itaat edip sozunu dinlerlerdi.

Duasi makbul idi. Bagdat halkindan biri ona gelerek; "Babami ruyada azap icerisinde

gordum. Bana Seyh Abdulkadir'e git, bana dua etsin. Belki Allahu teâlâ beni azaptan kurtarir" dedi. Bunun icin sana geldim. Babama dua ediverin de azaptan kurtulsun" dedi. Abdulkadir Geylani hazretleri sukut buyurdu. Bir sey soylemedi. O sahis ikinci gece babasini ruyasinda yesil bir cubbe icerisinde neseli neseli gorunce hayret edip; "Baba, dun azap icindeydin, bugun ise neselisin. Sebebi nedir?" diye sordu. Babasi; "Seyh Abdulkadir bana dua etti. Allahu teâlâ onun duasi hurmetine beni azaptan kurtardi" dedi.

Onu goren tesiri altinda kalir, mubarek biri oldugunu hisseder, kalbi kati ise, yumusardi. Cuma gunleri camiye giderken, halk onu gormek icin sokaklari doldururdu. Kendisi hakkında kotuluk dusunene merhamet eder, onun iyiligini isterdi. Cilesini cekmeden yuksek mertebelere ulasilamayacagini soylardi.

Ebu'l-Hacer Hamid Hirani anlatiyor:

Bir gun Abdulkadir Geylani hazretlerinin medresesine gittim ve huzurunda oturdum. Bana; "Ey Hamid! Bir gun gelecek meliklerin, sultanlarin minderinde oturacaksin" buyurdu. Aradan epeyce zaman gecip, Hiran'a donunce, Sultan Nureddin beni cagirip yanina oturttu ve evkaf bakani yapti. O gunden beri devamli Abdulkadir Geylani hazretlerinin o sozunu hatirlarim.

Her zaman gizli acik kerametleri gorulurdu. Abdulkadir Geylani hazretleri buyurur ki: "Kerametler ancak bir hayir, hikmet icin gosterilir. Kerametini gizlemeyen dunyaya duskundur. Bana talebe olan yahut evladimdan ve halifelerime bagli olup, keramet derecesine ulasip, maksatsiz keramet izhar edenin yuzu iki dunyada kara olur."

Abdulkadir Geylani hazretlerinin insanlari gafletten uyaran, kendilerine gelmesine vesile olan pek cok sozu vardir. Bunlardan bazilari sunlardir:

"Insanlara rehberlik eden kimsede su hasletler bulunmazsa, o rehberlik yapamaz. Kusurlari ortucu ve bagislayici olmasi, sefkatli ve yumusak olmasi, dogru sozlu ve iyilik yapici olmasi, iyiligi emredip, kotuluklerden men edici olmasi, misafirperver ve geceleri insanlar uyurken ibadet edici olmasi, âlim ve cesur olmasi."

"Sukrun esasi, nimetin sahibini bilmek, bunu kalb ile itiraf etmek ve dille soylemektir."

"Buyuk âlimlere tâbi olunuz; bid'at yoluna, dinde olmayip, sonradan cikarilan seylere sapmayiniz. Itaat ediniz, muhalefet etmeyiniz. Sabrediniz, sizlanmayiniz. Sabit kaliniz, ayrilip dagilmayiniz. Bekleyiniz, umit kesmeyiniz. Ozunuzu gunahtan temizleyiniz, kirletmeyiniz. Hele Rabbinizin kapisindan hic ayrilmayiniz."

"Kalb dunya arzularindan birine bagli kaldigi ve gecici lezzetlerden birinin pesine takilip gittigi muddetce, imkani yok, ahireti sevmis olamaz."

"Mumin, insanlara karsi yuzunden sevincli oldugunu gosterir. Fakat kendi mahzundur. Peygamber efendimiz; "Muminin sevinci yuzundedir. Halbuki kalbi mahzundur" buyurmaktadır. Muminin tefekkuru, dusunmesi, aglamasi cok, gulmesi azdir. Tebessumu ile kalbindeki huznu gizler. Disarida gecimini temin etmekle ugrasiyor gorunur, kalbi Rabbini anmakla mesguldur. Coluk cocugu ile ugrasiyor gorunur, kalbi Rabbi iledir."

"Insanlara gosteris icin amel yapip, sonra da bunu Allahu teâlânin kabul etmesini istemek yakisir mi? Hirsi, simarikligi, azginligi ve dunyaya duskunlugu birak. Sevincini ve neseni biraz azalt. Biraz huzunlu ol. Peygamber efendimiz baskasinin kalbini ferahlandirmak icin tebessum buyururlardi."

Ilk once yapilmasi lazim olan seylere hususunda:

"Muminin, en once farzlari yapmasi lazimdir. Farzlari bitirdikten sonra, vacip ve sunnetleri yapar. Ondan sonra, nafilelerle mesgul olur. Farz borcu varken sunnet ile mesgul olmak, ahmakliktir. Farz borcu olanin, sunnetleri kabul olmaz. Hazret-i Ali'nin rivayet ettigi hadis-i serifte, Resulullah efendimiz buyuruyor ki: "Uzerinde farz borcu olan kimse, kazasini kilmadan nafile kilarsa, bos yere zahmet cekmis olur. Bu kimse, kazasini odemedikce, Allahu teâlâ, onun nafile namazlarini kabul etmez." Mumin, bir tuccara benzer. Farzlar onun sermayesi, nafileler de kazancidir. Sermaye kurtarilmadikca, kazanci olamaz" buyurdu.

Kotu arkadaslardan uzak olmayi tavsiye eder, soyle buyururdu:

"Kotu arkadaslari terk et. Onlara sevgi duyma, salihleri sev. Yakinin bile olsa, kotu arkadastan uzak dur. Uzak bile olsa, iyi arkadaslarla beraber ol. Kimi seversen, seninle onun arasinda bir yakinlik hasil olur. Bu bakimdan, sevgi besledigin kimsenin kim olduguna iyi bak.

Ey ogul! Senin dusuncen, yiyecek, icecek, giyecek ve dunya lezzetleri olmasin. Butun bunlar, nefsin ve insan tabiatinin istedigi seylerdir. Kalbin dusuncesi nerede, nefsin ve tabiatin istekleri nerede? Kalbin dusuncesi Allahu teâlâdir. Senin dusuncen, Rabbin ve Onun katinda bulunan nimetler olmalidir. Dunyadan (haram ve suphelilerden) ne terk edersen, mutlaka bunun karsiliginda ahirette ondan daha hayirlisi vardir. Omrunde sadece su icerisinde bulundugun gunun kaldigini farz et de ahiret icin hazirlik yap."

Faydasiz seyleri birakmak hususunda:

"Ey zavalli! Sana fayda vermeyen seyler hakkında konusmayi birak. Dunya ve ahirette sana fayda verecek islerle ugras. Bos islerle ugrasmayi birak. Kalbinden dunya dusuncelerini cikar. Cunku yakinda dunyadan alinacak, ahirete goturuleceksin. Dunyada rahat ve hos bir hayat arama. Resul-i ekrem; "Hayat, ahiret hayatidir" buyurdu."

Iyi zan sahibi olmak hakkında:

"Muslumanlar hakkında iyi zan sahibi ol. Onlar hakkında niyetini duzelt. Her türlü hayir isi yapmaya kos. Bilmedigin hususlarda ahireti dusunen âlimlere sor."

Dua hakkında:

"Allahu teâlâdan dunya ve ahiretin hayirlarini iste. Sakin; "Ben istiyorum. Fakat Allahu teâlâ vermiyor, ben de bundan sonra istemeyecegim." deme. Duaya devam et. Eger istediggin sey ezelde senin icin takdir edilmiş ise, Allahu teâlâdan istedikten sonra, Allahu teâlâ onu sana gonderir. Eger istediggin o rizik ezelde senin icin takdir edilmemiş ise, Allahu teâlâ seni o seye muhtac kilmaz ve kendinden gelenlere riza gosterme nimetini ihsan eder. Eger Allahu teâlâ senin icin fakirlik ve hastalik dilemiş ise, sen de Allahu teâlâyâ fakirlikten ve hastaliktan kurtulman icin yalvarirsin. O zaman Allahu teâlâ sana razi ve memnun olacagin bir hal verir. Eger, ezelde borclu olmak takdir edilmişse ve sen de borctan kurtulmak icin dua edersen, Allahu teâlâ alacakliyi sana kotu muamele etme halinden vaz gecirir. Hatta borcundan azaltma veya hepsini bagislama haline cevirir. Eger dunyada borclu halden kurtarmazsa buna karsilik sana bol sevap verir."

Ahiret islerini once yapmak hususunda:

"Ahireti sermayen, dunyayi bu sermayenin kazanci yap. Zamanini, once ahireti elde etmek icin sarf et. Geri kalan vaktini, gecimini temin icin harca. Sakin dunyani sermaye, ahiretini onun kâri seklinde yapma. Boyle yaparsan, dunyadan artan zamanini, ahiretin icin sarf edersin. Bu zaman zarfinda namazlarini kilmaya calisirsin. Fakat cabucak kilayim diye, rukunlerine riayet etmezsin. Sonra dunya islerinden dolayi yorulur ve bitkin dusersin. Geceleri kaza namazi kilmaya fırsat bulamazsin. Yorgunluktan olu gibi yatar, gunduz de faydasiz olursun. Nefsine, heva ve istegine hatta seytana tâbi olursun. Ahiretini dunyaya karsilik satarsin. Nefsinin kolesi ve onun binegi olursun. Halbuki sen, nefsine binmek, onu

yalanlayip tekzip etmek ve selamet yoluna sokmakla emrolunmussun. Bunlar ahiret yolu, Rabbine taat yoludur. Sen, nefsinden gelen istekleri kabul etmekle, kendine zulmettin. İpini onun eline verdin. İsteklerinde, lezzetlerinde, hevasında ona uydun. Sonunda dünya ve ahiretin hayirlisini kacirdin. Dünya ve ahiretini zarara soktun. Boyle olursa, Kiyamet gunu din ve dünya bakımından insanların en muflisi ve en zararlısı olursun. Nefsine uymakla, dünyadan fazla bir seye ulaşamadın. Eger nefsini ahiret yoluna çekseydin, ahiretini esas ve sermaye kabul etseydin, dünya ve ahiretini kazanırdın. Nefsin kötuluklerinden korunur, iyilerden olurdun. Eger dünyaya ragbet etmeyerek, kötuluklerden uzak kalarak Allahu teâlâyâ itaat edersen, Allahu teâlânın has kullarından olursun."

Yapılan nasihati kabul etmek hakkında:

"Kardesinin sana yaptığı nasihati kabul et. Ona muhalefet etme. Çünkü o, senin kendinde göremediğin şeyleri görür. Bunun için Resul-i ekrem; "Mumin, muminin aynasıdır" buyurmıştır. Mumin, din kardesine yapmış olduğu nasihatlerde samimidir. Onun göremediği şeyleri bildirir. Ona, iyilikler ve kötulukler arasındaki farkı gösterir. Ona, lehinde veya aleyhinde olan şeyleri anlatır."

Acele etmemek hususunda:

"Acele etme. Acele eden, ya hata yapar veya hatalı duruma yakın olur. Ağır ve temkinli hareket eden, o işte ya isabet kaydeder veya isabet etmeye yaklaşır. Acele seytandır. Ağır ve temkinli hareket etmek. Allahu teâlâdır. Umumiyetle aceleye sebep, dünyalık toplama hirsidir. Kanaat sahibi ol. Kanaat bitmeyen bir hazinedir."

Gaflet hakkında:

"Allahu teâlâdan hakkıyla haya ediniz. Gaflette olmayınız. Zamanınız, zayi olup gidiyor. Halbuki siz, yiyemeyeceğiniz şeyleri toplamak, ulaşamayacağınız şeylerin pesinde kosmak, oturamayacağınız binaları kurmakla meşgul oluyorsunuz. Butun bunlar size, Rabbinizin huzurunda hesap vermek için duracağınızı unutturuyor. Halbuki Allahu teâlâyı anmak, ariflerin kalblerinde yerleşir. Onların kalblerini kusatır. Onlara, Allahu teâlâyı hatırlamaya mani olan her şeyi unutturur."

Allah için yapılmayan işler hakkında:

"Senin dilin güzel ve tatlı; yuzun ise kötuluklerden kurtulmuş gibi gülüyor, ya kalbinin hali nasıl? Cemaat içinde iyi görünüyorsun, ya yalnız iken, yanında kimse yok iken nasılsın? Göründüğün gibi değilsin. Sen namaz kıldığın, oruç tuttugun, hayır işleri yaptığın zaman, eğer bunları sırf Allahu teâlânın rızasını gözeterek yapmazsan, nifak üzere ve Allahu teâlâdan uzak olacağını bilmiyor musun? Şimdi Allah için yapmadığın bütün işlerin, bütün sözlerin, adı ve bayagi niyetlerin için tevbe et.

İnsanlara gösteris için, onların rızalarını almak için amel yapıp, sonra da bunu Allahu teâlânın kabul etmesini istemek yakışır mı? Hirsi, simarıklığı, azgınlığı ve dünyaya duskunluğu bırak. Sevincini ve neseni biraz azalt. Biraz huzunlu ol. Çünkü sen, huzun evinde ve dünya hapishanesindesin. Resul-i ekrem daima tefekkür ederdi. Sevinçleri az, huzunleri çoktu. Az gülerdi. Sadece baskasının kalbini ferahlandırmak için tebessüm buyururlardı."

Allahu teâlânın sevgisinde samimiyetin nasıl belli olduğu hususunda:

"Kulun Allahu teâlâyı sevmesinde samimi olup olmadığı, basına bela ve musibet geldiği zaman ortaya çıkar. Bela ve musibet geldiğinde sabir ve sukun halini muhafaza edebiliyorsa, o gerçekten Allahu teâlâyı seviyor demektir. Musibet ve fakirlik zamanında sebat gösterebilmek bu sevgiye delil ve alamet yapıldı. Birisi Peygamber efendimize; "Ben seni seviyorum" deyince; "Fakirlik için bir elbise hazırla" buyurdu. Bir baskası gelip Peygamber efendimize; "Ben Allahu teâlâyı seviyorum" deyince; "Bela için elbise hazırla" buyurdu."

Sabir ve tahammüllerin karşılıksız kalmayacağına dair:

"Halinizden sikayette bulunmayin. Sabredin, feryat etmeyin. Dogruluk uzere devam edin. Isteyin, istemekte bikkilik gostermeyin. Icinde bulundugunuz istenmeyen hallerden dolayi umitsizlige dusmeyin. Daima umitli olun. Birbirinize dusman degil, kardes olun. Birbirinize bugz etmeyin.

Allahu teâlâya, rizasi icin yapilan sabirlar ve tahammuller, asla karsiliksiz kalmaz. Onun icin bir an olsun sabrediniz, mutlaka, senelerce bu sabrin mukafatini gorursunuz. Omru boyunca kahraman lakabiyla meshur olan, bu lakabi, bir anlik cesareti neticesinde kazanmistir. Allahu teâlâ Kur'an-i kerimde mealen; "Suphesiz ki, Allah sabredenlerle beraberdir" buyuruyor (Bekara suresi: 153)

Hayati firsat bilmeye dair:

"Hayatta oldugunuz muddetce, omru firsat biliniz. Bir muddet sonra hayat kاپisi kapanacak, bu dunyadan ayrilacaksınız. Gucunuz yettigi muddetce hayirli isler yapmayi ganimet biliniz. Tevbe kاپisi acikken ve elinizde bu imkan varken bunu firsat biliniz. Tevbe ediniz. Dua etmeye imkaniniz varken, dua ediniz. Salih kimselerle beraber olmayi firsat biliniz."

Kabir ziyaretine dair:

"Kabirleri ziyaret ediniz. Salih kimseleri de ziyaret ediniz. Hayirli isler yapiniz. Boyle yaparsaniz, her seyiniz duzelir."

Gunahlardan sakinmak hususunda:

"Mumin kimse kucuk gunahlari da buyuk gorur. Peygamber efendimiz; "Mumin kimse, gunahini dag gibi gorup, kendi uzerine duseceginden korkar. Munafik ise, gunahini burnu uzerine konan ve hemen ucan sinek gibi gorur" buyurdu."

Hasedin, Allahu teâlânin gazabina sebep olacagi hususunda:

Ey mumin! Ne oluyor ki, seni, komsunu; yemede, icmede, giymede ve baska seylerde kiskanir goruyorum. Bu nasil is? Bilmiyor musun ki, bu senin imanini zayiflatir. Mevlanin yaninda kiymetin kalmaz. Seni, Allahu teâlânin gazabina ugratir. Peygamber efendimiz; "Allahu teâlâ, hasetci kimse nimetimin dusmanidir, buyurdu" diye bildirmistir. Resul-i ekrem bir hadis-i serifte; "Ates odunu yiyip bitirdigi gibi, haset de iyilikleri yer" buyurdu. Sen, haset ettigin kimseyi, hangi ve ne hususta haset ediyorsun. Onun kismeti icin mi, yoksa kendi kismetin hususunda mi haset ediyorsun? Eger onu, Allahu teâlânin ona kismet olarak verdigi seyde haset ediyorsan, ona haksizlik etmis olursun. Haset ettigin kimse, Allahu teâlânin kendisi icin takdir ve taksim ettigi nimetin icerisinde bulunmaktadir. Sen onu, Allahu teâlânin bu ihsanindan dolayi haset etmekle, ne kadar haksizlik ve cimrilik yaptigini, ne kadar akilsizlik ettigini biliyor musun? Eger onu, sana takdir edilenin onun eline gececeginden endise ederek kiskaniyorsan, bu senin cok cahil oldugunu gosterir. Cunku senin kismetini baskasi yiyemez. Muhakkak ki Allahu teâlâ sana zulmetmez. Allahu teâlâ senin icin takdir ettigini, sana nasip olarak verdigini, senden alip baskasina vermez."

Abdulkadir Geylani hazretlerinin yazmis oldugu pek cok kiymetli eserlerinden bazilari:

- 1) Gunyet-ut-Talibin
- 2) Futuh-ul-Gayb
- 3) Feth-ur- Rabbani
- 4) Fuyuzat-i Rabbaniyye
- 5) Hizb-ul-Besair
- 6) Cila-ul-Hatir
- 7) El-Mevahib-ur-Rahmaniyye
- 8) Yevakit-ul- Hikem
- 9) Melfuzat-i Geylani
- 10) Divanu Gavs'i'l A'zam

